

V torek, četrtek in soboto  
izhaja in velja v Mari-  
boru brez pošiljanja na  
dom za vse leto 8 gl. — k.,  
za pol leta . . . 4 „ — „  
za četrť leta . . . 2 „ 20 „

#### Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k.,  
za pol leta . . . 5 „ — „  
za četrť leta 2 „ 60 „

Vredništvo in opravništvo  
je v gosposkih ulicah  
(Herrengasse) št. 117.

# SLOVENSKI NAROD.

**Oznaila:**  
Za navadno dvestopne  
vrsto se plačuje  
6 kr., če se na tiskne 1 krat,  
5 kr., če se tiska 3 krat,  
4 kr., če se tiska 3 krat-  
veče pismenke se plaču-  
jejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačati  
kolek (štempelj) za 30 k.  
Rokopisi se ne vračajo,  
dopisi naj se blagovoljno  
frankujejo.

Št. 95.

V Mariboru 12. novembra 1868.

Tečaj I.

*Tomice*  
**V Mariboru 10. novembra.**

Dozdaj sta nam znana le dva slučaja, v katerih moremo biti gledé narodovih in jezikovih pravic z našimi nemškimi in magjarskimi sodržavljaní enih in istih misli. Ta dva slučaja pa sta tako mogočna in imata tako pričavno moč, da se brez vsega prepira, brez vsega razgovarjanja in posvetovanja kar mahoma zedinimo in složimo o stvari, o kateri smo si prej leta in leta v lasel bili. Se ve, da je to zedinjenje v teoriji, v principu in se navadno ravno tako hitro razruši, kakor je hitro nastalo. Prvi slučaj tega čudnega prijateljstva nastane, kedar se Nemcem v narodnem obziru kje samim krivica zgodi. Naj le kje ne le v Evropi z narodi in narodíci pomešani, ampak tudi v daljni Afriki ali Ameriki kak mogočnejši narod količkaj koščeku nemškega naroda na rep stopi, tekoj zavili cela „zedinjena Nemčija“; nemški časniki vseh strank pišejo vsak svojo „tujčevó peto“ in kličejo razžaljeno pravico na pomaganje. Kakor da bi jih bil viši duh razsvetlil, razjasno se jim načela narodnih pravic, ktere vedó razpeljati do najmanjše in najsleduje konsekvence. Kakor že mnogokrat imamo ravno v tem trenutku zopet priliko opazovati tak čuden prestroj nemškega mišljenja. Pod krono sv. Štefana živi v malih jezikovih otokih ali v večih narodnih oddelkih nekoliko tisočev Nemcev, katerim pa gospodarji le-te dežele njih narodne pravice ravno tako odrekajo, kakor jih n. pr. odrekajo Nemci tikraj Litve svojim sodržavljanom Slovanom, in odrekajo z ravno isto pravico. Mišlimo, da ostanemo svojemu programu in dolžnostim do svojih bralcev zvesti, da se pa ob enem izognemo nevarnostim naših „svobodnih“ tiskovnih razmer, ako v sledečem navedemo popolnoma opravičeno tožbo, v kateri peštanski dopisnik „N. fr. Presse“ v 1506. šte. tega lista takole opisuje razmerje med Magjari in magjarskimi narodi, zlasti Nemci:

Postavo o narodnostih zdaj že zametujejo oni, za ktere je bila prav za prav napravljena, da bi jih pomirila in varovala. Vidijo namreč, da jim ta postava njih pravic ne zagotavlja, da jih ne spravlja samo v nevarnost, ampak da jih s kratka zatira. A tudi niso posebno pri volji, kar tako meni nič tebi nič trpeti namenjeno jim magjariziranje. Postava o narodnostih ni še dobila zakonske veljave in že se je jela proti njej obračati agitacija, ki obeta vse pred nego kaj dobrega za prihodnost. Kakor nam pripovedujejo dohajajoči glasovi, izgubila se je tišina, ki je nekoliko časa bila med narodnostimi, in jela so se kazati znamenja proteče nevihte. Kedar bo ta nevihta svoje moči razvila, potegnila bo seboj v grob marsiktero lepo napravo. Naj se nikar lahkomišljeno ne trdi, da so se nemagjarske narodnosti krive storile zunajnih zvez. Poslanci narodnosti sedé v ogerskem deželnem zboru, oni ne delajo prepovedanih zvez in spletek, ampak javno in odkrito izrekajo, česa je po njih mnenji treba. Če se jim pa namesto obljubljené svobode njih trupla uklepajo v železno srujco magjarizovanja, če se jim namesto pravičnih postav postavlja nož na goltanec, potem imajo pač pravico, da se na postavi poti toliko časa branijo, dokler še morejo količkaj sopsti in kričati. Ne preziramo, da jih je med narodnostnimi poslanci v deželnem zboru tudi nekaj, ki proti svetemu Kremelu svoje oči obračajo in katerim se sanja o veliki Romanski državi; pogledi in sanje pa so le tedaj najbolj živi, ko jim voda, izvirajoča iz prizadevanja vzeti jim njih narodnost, že skoraj v grlo teče.

In te vode so zadnje čase prav visoko narastle. Magjari za nameček še zasmehujejo nemagjarske narodnosti, kedar se poganjajo za rešitev

svojega jezika, in tudi najmanjšega odrezljaja jim nočejo privoščiti, da bi si z oskim plaščem za silo pokrili golo truplo.

„V magjarskih krogih se je dozdaj rado rekalo, da bi bili v Cislajtaniji prav lahko ustregli željam nemških narodov gledé šole in srenje, ker bivajo ti narodi v posebnih kronovinah, ločeni od Nemcev. S tem so nam skoraj na jezik položili tirjatev, naj se po tem načelu ravna tudi z Erdeljsko. Poslanci Saksöv, katerim se njih nemštvo s tremi pripomočki na enkrat spodkopuje — s postavo o narodnostih, o združenji in o municipijih — zdaj zahtevajo, naj ne velja nova postava o narodnostih tudi za Erdeljsko, ker so tam posamezne narodnosti strogo ločene, in ker torej ni treba, da bi gospodarile naključne večine s pravicami manjšine. Magjarski listi bodo to tirjanje gotovo nepostavno imenovali in ga s kratka zavrgli. — Kakor je pa videti, rešilo se bo vendar narodnostno vprašanje drugače, kakor je bilo že določeno. Mi obžalujemo vboge službene in one nemške liste, ki za hipermagjarizmom stopinje poberajo, kateri si s potnim obrazom prizadevajo, da bi zdravo človeško pamet osramotili in svetu dokazali, da je Magjarov volja, skazati nemagjarskim narodom pravico in pravičnost. Zdaj je oče Deák vse te male borilce zavrnil in nam pritrnil; kajti tudi on je spoznal, da sedanja osnova postave o narodnostih ne more zadostovati narodom. Seveda je tudi zdaj še čakati, komu bo podoben Deakov nasvet, in ali ne bo le v drugo obliko prelil, kar je pričujoča osnova tako jasno in odločno obetala nemagjarskim narodnostim: njih magjariziranje! Zanimljivo je, da zdaj že tudi opozicija drugače žvižge. Ona je jela gledé narodnosti nekaj bolj prijazno govoriti, da celo prikupuje se jim in dolži državni zbor, da je tesnosrčen. Resnično, resnično, dandenes se godé čudeži in znamenja!“

Gotovo ne more imeti noben pošten človek ničesar proti temu, da se poganjajo nemški listi za pravice svojih rojakov na Ogorskem. Razžaljena pisava proti Magjarom pa jim prav slabo pristuje, če premislimo, da so Magjari vprašanje o narodnostih vsaj v pretres vzeli, in da je pri javni diskusiji vendar le mogoče — kakor se zdaj tudi res kaže, da se bo nemagjarskim narodom kolikor toliko ustreglo; nemška cislajtanska večina pa se za to vprašanje še ne zmeni, ona ki na eni strani svoje „izvršenje decemberske ustave“ tako daleč tira, da je n. pr. določila celo rubrike in formo ženitvanskih knjig, da pa je še vedno brez „izvršilne postave“ pustila razupiti §. 19, ki je brez te postave mrtev, kar kaže vsaj djansko življenje več ko dovolj.

A tudi Magjari se včasí povzdignejo in priznavajo svojim sodeželanom precej obširne narodne pravice, obširneje kakor so jih Nemci kedaj priznali. Slovanom. To nam kaže Klapka.

Klapka je razglasil v „Szazadunku“ nekoliko določil o jezikovi ravnopravnosti na Ogorskem. Pa določila so bili izdelali leta 1860 Kossuth, Klapka in Lav. Teleky. Bližajo se precej željam nemagjarskih narodov, a so zelo različna od osnove, ktero so o narodnostih izdelali odbori ogerskega drž. zbora. Glasé se:

1. Vsaka srenja si določuje sama svoj uradni jezik. V tem jeziku se spisujejo zapisniki, se izdelujejo poročila in pisma na komitat, vloge na vlado in državni zbor.

2. Vsak komitat določuje z večino glasov o svojem upravnem jeziku. V tem izvoljenem jeziku spisuje svoje zapisnike, v njem dopisuje vladi, in v ravno tem jeziku dobiva naredbe in odgovore od vlade.

3. Udje ogerskega državnega zbora se smejo v parlamentu posluževati ktereга jezika koli.

## Listek.

### Gospodu J. P. z Gorenjskega odgovor.

(Konec.)

Da bi se v zadevi „naučnega slovnika“ zbor lahko bil dal od odbora, kateri je izdajo takega dela že bil zaključil, majorizirati, to je jasno ko beli den temu, ki je čital sporočilo o zadnjem zboru. Na str. 34 tega sporočila, kjer je o izdaji naučnega slovnika govor, stojé sledeče besede: „Naposled sporočevalec g. dr. Costa spregovori rekši, da je to odborov nasvet ali predlog, toraj gotov; da bi ga odbor sicer sam smel izvršiti, vendar je zaradi velike važnosti hotel predložiti ga občnemu zboru v končni sklep. — Jaz sem že tudi preje dokazal, da zbor po sedanjih pravilih ne bi mogel ne enega odborovega sklepa podreti.“

Prizadevši si dokazati potrebo, naj so v odboru vse znanosti in umetnosti zastopane — nepotrebno prizadevanje kritikovo, ker k mojim razlogom ni ničesar novega pridejal — imenuje kritik moj način izbiranja odborikov nepraktičen, in pristavlja na konci, da se bodo odseki še „po kakem drugem poti“ dali voliti. Nezmožnost kritikarjeva se tu, kakor na več mestih njegove kritike, kaže v vsem svojem blešku. Čemu pa ni povedal kakega praktičnejšega načina? Kdor na mesto starega ne ve kaj boljšega postaviti, ta naj ne kritizira, ta naj molči in se naj zadovoljuje s starim. Tožiti: to ne velja, to ne zadostuje, to je nepraktično, v tem bi moralo bolje biti i. t. d., to, moj dragi kritikus, se pravi „zdihovali“ in „tarnati“, kar on meni očita. Kaj boljšega je treba nasvetovati; drugače je taka pritožba — babja ali pa otročja pritožba. Možem, katerim to ali ono ni po godu, se

pravična jeza ne šteje v greh; ali vianje rok in zdihovalje — to je njih nedostojno, to se jim ne prizanaša. Delati ali pa tiho trpeti, kedar ni zmožnosti kaj storiti, to pristaja možem. Puščice, ktere s temi glagoli, moj kritik na mene spušča, obračajo se tedaj na njega nazaj, kajti jaz sem povsod po moji najboljši pameti tudi sredstva nasvetoval, kako bi se dalo na bolje priti. V tem leži razloček kritike od kritikarstva.

Kar sem o spremembi imena „Matice“ govoril, to je stvar, ktera spada k ukusom. O tem ne premenim ne ene besedice tega, kar sem povedal, da nikogar nisem hotel s tem prepričevati, da bi tako moralo biti. Kar pa zadeva prekrstjenje Matice v „akademijo“, tu jo je moj kritik po svoji navadi hotel zaviti. Smisel mojega nasveta v V. članku je jasen. Tam sem jaz napisal: „Imenujemo (Matico) slovensko akademijo znanosti in umetnosti“. To je gotovo, da sem jaz mislil na „Matico“, kakoršna bi imela po mojem mnenji biti, ne pa, kakoršna je zdaj. Da pa jaz nisem na samo predeljanje imena, ampak tudi delavnosti ali na presnovanje v viši zavod mislil, ki potrebuje več denarnih in dušnih moči, nego samo založništvo knjig, to kažejo moje končne besede: „Združeni in edinih misli postavimo si akademijo, zavod, dostojen slovenskega naroda“. Smisel je jasen: gledimo, da iz Matice naredimo viši zavod t. j. zavod s širšem delokrogom, kakoršni so „akademije“. In k temu je treba več pripomočkov, nego jih Matica sama ima. Zato kličem rojakom: „Na noge!“ namreč naj te pripomočke preskrbe ali iz svoje ali deželne mošnje. Meni očitati, kakor da bi jaz menil, da bi s „samim“ naslovom akademije, bilo že kaj višega storjeno, tega bi se naj bil moj kritik, ako bi mu bilo za resno kritiko kaj mar, sramoval. Tako očitanje je preotročje.

Kar nadalje moj kritik o „literarnem društvu“ — kakor da bi ravno



4. Postave se morajo razglasiti v vseh jezikih, kateri se rabijo v srenjah in komitatih.

5. Vsi deželani se smejo svoji narodnosti na korist združiti v velika narodna društva, oni se smejo vrediti kakor jim drago, smejo sklicavati manjše in večje zборе, si voliti zastopnike, ki se smejo shajati k svojim sejам. Tudi si smejo izvoliti vojvode, gospodarje ali kakor koli se že imenujejo njih glavarji. (Ti zbori bi imeli samo narodne zadeve, nikakor ne političnih pretresavati).

6. Z velikim narodnim kongresom smejo, ako jim drago, združiti tudi cerkveno in šolsko upravo; svoje cerkvene predstojnike si smejo svobodno izbirati in jih patrijarhe, metropolit ali kako drugače imenovati.

7. Sami si smejo ustanoviti pravila, po katerih se ima vrediti njihov narodni kongres, in njih druge narodne ter cerkvene zadeve.

8. Država le želi, da so seje in zapisniki javni.

Seveda ima tudi ta elaborat svojo veliko politično marogo. Izdelali so ga leta 1860. Klapka, Kossuth in Ladislav Teleky, in ga poslali knezu Cusi, da bi ga s tem pridobili na svojo stran in ga pripravili, da bi bil z njimi v zvezo stopil, v zvezo, ki je bila namenjena — razpadu Avstrije. To je torej drugi slučaj nasprotnikove pravičnosti proti Slovanom, *Toristi* ktere bi radi z njo za seboj potegnili v razpad.

## Govor poslanca L. Svetca

v 140. seji državnega zbora o postavi, s katero se določujejo časne in krajne izjeme od veljavnih postav. (Po stenograf. zapisniku.)

(Dalje.)

Tudi ni tako potrebno in nujno danes že to postavu potrditi. Naj-nujnejši primerljaj, katerega si moremo misliti, bila bi vojska. Po mojem mnenju pa še za ta slučaj ne bi bila izjemna postava tako potrebna. Saj vemo, da je bila vojska leta 1866 ena največjih, kar jih je Avstrija kedaj imela, a tudi vemo, da se ni pred njo nikakoršna izjemna postava oklicala, in da se tudi med vojsko posebno tiskovna svoboda ni nikakor ne zmanjšala; ako se prav spominjam, znano nam je iz najvišjega prestolnega govora samega, da časopisje nikakor ni delalo državi v kvaro, da posebno še so se priznale za sluge časnikarstva zaradi njegovega domoljubnega vedenja. Torej tudi z ozirom na vojsko ni izjemna postava opravičena.

Pa porečete: „Českega gibanja ni mogoče drugače ukrotiti“. A tudi tega ne verujem. Mislim, da se dá česko gibanje tudi brez izjemne postav v redu držati. Da vam to dokažem, opomnil Vas bom na zmanjšala; ako se pričujočem sporočilu vzročili izjemno stanje na Českem. Proti izrečenim uradnim prepovedi so imeli 4. okt. ljudski zbor v Pankracu; shod je moralo vojaštvo razgnati; nekoliko razpodenih fantalinov se je izgubilo v mesto in je pri nemškem gledišči in nemški kasini potrla nekoliko oken. Tako je s kratka ves dogodek popisani. Zdjaj pa prosim, da pomislite, koliko so tega dogodka krive odpravljene temeljne pravice. Ali družabno pravo? Kaj ima družabno pravo pri teh homatiyah. V poročilu nisem našel nobenih razlogov o tem. Ali zbornsko pravo? Res da je bil zbor, ali ta zbor se ni našel na podlagi postav, ampak je bil naravnost prepovedan. Če pa se morejo zbori shajati prepovedim vkljub, ali se ne bodo mogli tudi potem, ko bomo imeli izjemno postavu? Ali se more reči, da je takih zborov kriva postava, a ne drugi vzroki? Po mojem mnenju je lahko zbornsko pravo popolnoma veljavno, a vendar ni treba, da bi se morali ravno le zaradi tega prava narediti dogajati. In pa časnikarstvo? kaj je to zakrivilo? Vsaj tega nisem bral, da bi bilo časopisje tu nereda zakrivilo. Dakako se mi bo reklo, da je časopisje že mnogo mesecev sem šuntalo; konečno so se strasti raznele in prišli so neredi. A to dela vsako opozicijsko časopisje, vsako govori proti dotični ustavi in vladi; ako se torej opozicijskemu časopisju ta pravica vzame, potem pač neha biti opozicijsko. Da bi bilo pa časopisje na Českem k

Matica ne bila literarno društvo! — piše, in o njegovi sličnosti z „akademijo“, to vse kaže, da moj kritik tudi tu ni doma. Zavračanje novega literarnega društva prepuščam svobodno svojemu prijatelju g. Jurčiču, ki se je oglasil zoper, in drugim.

Proti koncu svojega stavka nam kritik podaja še eno modrost. Prav po Montecucculski vpije: „Kteri so zmoini, naj pišejo, pišejo — in še enkrat ponavljam — pišejo!“ Jaz vsakega treznega človeka, ki ni pisanja pijan, vprašam: Tedaj s samim pisanjem pridemo do boljše? Kaj pa z drugimi vrstami delovanja? In kaj pa odgovori moj kritik na vprašanje: kaj in kako in za koga naj pišemo? — Dobro, pišimo, ali glejmo, da bomo narodu primerno in za njegove potrebe pisali. Kaj pomaga Matica narodovi obratovanosti, ako tudi do „zadnjega vinarja“ vse za spise izda, kakor moj kritik prerokuje, ako pa brez pomisleka knjige izdaja, samo po slučajnih ponudbah pisateljev? Ali če menj važne knjige izdaja, na najpotrebnejše pa niti ne misli? Tako se ravna zdaj tje v en dan, kakor pregovor pravi, brez načel, brez prav potrebne premisleka, ko mu in kaj se naj piše. Ako bodem utegnil, hočem tudi to stvar nekoliko osvetliti.

Da na koncu kritikarjevega spisa klica k slogi ne menjka, to se pri rodoljubih neke vrste t. j. tistih, katerim je vse dobro, kar se le narodno imenuje, samo od sebe razumeva in je prav cenó. Ti možje se hudujejo na kritiko, ker bi ali radi, da bi je ne bilo, ali pa, da bi jo sami smeli upotrebljevati, drugi — misira plebs! — pa ne. Ali čez take baže ljudi prejde zgodovina na dnevni red. Tega si bodi vsak zvest, ki kritiko prezira.

H koncu še nekaj malo besedic. Da je prosta diskusija o Matici mogoča, to se imamo zahvaliti vredništvu „Slov. Nar.“, ktero svobodomiselnemu pripušča v svojem listu dejanjsko kritiko o vsem, kar je narodovega. Drugo pa, kar bi se rad povedal, je to, da me veseli kritika moje „Besedice“, samo da je resna, ne pa sem ter tje taka, kakoršna je ravno ona mojega kritikarja. Z resno in pošteno kritiko pridemo naprej.

V Mariboru na sv. Bogomira den 1868.

X.

neredom spodbujalo, da bi bilo homatije izrekoma podpiralo, to ni niti dokazano, niti sploh resnično. Dakako sem slišal v odboru, da je časnikarstvo k prepovedanim zborom s tem pomagalo, da jih je razglašalo. Taki razglasi pa niso bili le v českih, ampak tudi v Dunajskih listih in se niso razglasili le za neredneže, ampak tudi za policijo, ktera bi jih bila po tem takem lahko ubranila.

Nadalje se ugovarja: „Časopisje ni neredov obsojalo, ampak ravno nasprotno še navedalo — razlogov, ki so jih zagovarjali“. Tudi to ravnanje je za opozicijsko časopisje popolnoma naravno. Da bi bilo pa nereda izrekoma hvalilo in priporočalo, ni dokazano. Ko bi bilo pa to tudi storilo, saj so državni pravdniki, ki ga bodo gotovo zgrabili, da ne odide zaslužen kazni.

Če se mi pa pravi: Storjene naredbe so imele vendar le dobre nasledke, ker so na Českem zopet red napravile, moram na to odgovarjati, da ti nasledki ne izvirajo iz tega, da so se postave ob moč dele, ampak ker so se rabila primerna sredstva. Ko bi bili o pravem času rabili vojaštvo, kakor se je rabilo 4. oktobra, ne bilo bi po mojem prepričanju nikdar tako daleč prišlo in tudi zdaj — vsaj jaz zase sem o tem prepričan — le vojaška moč nereda zadržuje. Odvzemite vojaštvo, in izjemne postave vam ne bodo nič pomagale in nasprotno — če tudi ne bomo imeli izjemne postav, moglo bo vojaštvo red varovati. Torej mislim, da ni bilo treba temeljne pravice na Českem ob moč devati. A ne le nepotrebno tudi ugodno ni bilo. Ali mislite, da boste s tem deželo upokojili, da si jo boste pridobili za ustavo? Ne verujem. Tako samosvest, tako krepek narod kakor je česki se ne dá s takimi sredstvi ustrahovati. To je res, dokler stoji vsa avstrijska armada proti njim, ne bodo ničesar opravili; niti ne bodo poskušali; kaj storiti. Ali vprašati se je treba: Bo-li zmerom mogoče vso avstrijsko armado proti Čehom rabiti? Kaj potem, ko bi to ne bilo mogoče, ko bi bilo vojske kje drugje treba?

A ne le neugodne, ampak celo pogubljive so mi te naredbe. Zakaj? Ako se kateri stranki odvzemo sredstva in pota, po katerih bi mogla svoje mnenje, svoje želje postavno izrehati, potem je prisiljena po krivih, tajnih potih težiti do svojega cilja. Naj se n. pr. uniči časopisje na Českem, kaj bo storilo? Saj smo že te dni po časnikih brali, da se selijo česki časopisi na Dunaj. Torej českim listom niste prišli v okom, in ako jih hočete neškodljive storiti, morate izjemno stanje tudi za Dunaj oklicati. Pa uničite česko časopisje v vsej državi. Kaj bo storilo? V zunajne dežele se bo proselilo in če mu pošto prepoveste, skušali bodo svojo mnenje z brošurami in drugače po deželi razširiti. Tega menda pa vendar vlada ne bo mogla vbriniti, razen ako celo Česko spremeni v policijsko hišo.

Tudi razlogi, s katerimi odborovo poročilo podpira postavu, in s katerimi posebno zagovarja izjemno stanje na Českem, zdé se mi neveljavni. Tu beremo, „da je na Českem, posebno v glavnem mestu Pragi že mnogo mesecev široko razpeljana proti ustavi agitacija itd.“ Široko razpeljana agitacija! To je vendar naravno. Kajti tako močna stranka, kakoršna je na Českem, kjer se tako rekoč cel narod protivi in stoji v opoziciji proti ustavi, mora biti agitacija široko razpeljana. To je izraz, ki je bil o Bachovem času na svojem mestu, ki je pa dan danes zelo nevarno-dvoumen. . . .

Na dalje stoji v poročilu: „dobro načrtan upor proti ustavni vladi“. Ali so gospodje odborniki ta črtež našli? Ali je črtež znan? Če pa ni znan, tudi ni dovoljeno govoriti o dobro načrtanem (osnovanem) uporu. Kajti, to je vendar naravska stvar, da bo jih mnogo eno in isto storilo, kjer je mnogo enakomislečih v deželi. Naravnost pa govoriti o dobro načrtanem uporu, to vendar ni na pravem mestu. (D. prih.)

## Ločitev tržaške okolice od mesta.

Prošnja, ktero so sklenili vse tržaške okolice zastopniki: naj se loči okolica od Trsta, glasi se takole:

Visoko c. k. ministerstvo!

Na podlogi temeljnih državnih postav, po katerih ima vsaka od kake druge občine odvisna soseska pravico, ločiti se od nje in napraviti lastno, neodvisno občino, ali županijo, ako dokaže, da se more sama ohraniti, prosimo podpisani deželni poslanci in zastopniki vse okolice:

naj blagovoli visoko c. k. ministerstvo v spolnovanji državnih postav zaukazati kar je potreba, da se tržaška okolica v občinskih zadevah loči od mesta Trsta in kakor samostojna občina s posebno občinsko gospodko v eno telo združi.

Vzroki, ktere tu navajamo, so postavnini in tako temeljiti, da naše prošnje spolnitev ni v korist samo nam, ampak tudi državi.

Glavni ti vzroki so:

1. Da tržaška okolica z vsemi k njej spadajočimi v deželne knjige vpisanimi deli, lahko sama zase skrbí, o tem ne more biti dvombe, ker zdaj plačuje veliko večje občinske davke, nego bi jih plačevala potem, ako postane samostojna.

2. Okolica je vedno bila in hoče tudi v prihodnje biti zvesta pre-svitlemu cesarju in Avstriji. Ker se pa že od leta 1848, vzlasti pa od zadnje vojne prizadevajo nekateri občinski in tuji ljudje, kateri niso okoličani, sejati tuje seme po okolici, zato nam mora biti skrb, da take ljudi odvrnemo in se ubranimo tacega tujega semena. Če je bila do sedaj okolica skala, na kateri je tako seme oglušelo, vendar je njena dolžnost braniti, da se v prihodnje ne seje več tako seme; kajti tudi skalo sčasoma trnje obraste. Naše rodoljubje do Avstrije in državna modrost tedaj zahtevati, naj se tržaška okolica loči od Trsta. — Dokazov o naši zvestobi nam ni treba navajati, znani so vsacemu; v najhujših časih je okolica hranila najlepši red v Trstu; njeno vojaštvo se tudi sovražnika ni balo.

3. Zarad prav zdaj imenovane kreposti in zvestobe si je nakopala okolica sovraštvo neke za tuje namene delajoče stranke v Trstu, ktera, če tudi večidel iz tujih krajev, vendar le v uspešno dela v pogubo Avstrije in



polasčenje slovenskega naroda na Primorskem. Dogodbe meseca julija so temu dovoljni dokaz, in prav iz tega vzroka so stopili naši svetovalci in poslanci iz mestnega svetovalstva iz deželne zbornice. — Ločitev tržaške okolice od Trsta bi tedaj rovarjem postavila mejo; še več: ona bi jih celo zadušila, ker razmere med Trstom in okolico so take, da njuna ločitev v dve samostojni občini zaduši vse ogenj, kateri se je o tej zadevi unel. Da je temu tako, pričajo vse namere te stranke, pričajo marsikteri govori, sklepi, naredbe, ukazi itd., katere vsak previden človek dobro vidi in po vrednosti ceniti zna. Tu sem spada tudi mestnega starešinstva sklep:

4. naj se rapusti naš narodni bataljon, katerega zvestoba do Njegovega Veličanstva se tako jasno sveti, kateri je bil stoletja bramba Trstu, kateri je v zadnjih letih po sklepu mestnega starešinstva, katero po vseh skušnjah ni moglo vzdržati javne varnosti, prevzel iz dobre volje, ne iz dolžnosti in tudi ne v svoj dobiček in v prid tržaške okolice, javno varnost v Trstu, ter naglo tatvino in javne roparske napade na ljudi po ulicah zatrl. Ves Trst je poln hvale o tem; velike trgovske hiše so v ta namen celo denarno pripomoč dajale. Vse to dobro vé visoko c. k. ministerstvo, in zato nam ni treba razlagati in dokazovati, zakaj se je kar naglo zagnal hrup zoper naš bataljon: Proč z njim! križaj ga!

5. Mestno zastopstvo, ki je tudi deželni zbor, ne spoštuje naše narodnosti. Naši očetje so bili Slovenci, mi smo tudi Slovenci in želimo, da ostanejo tudi naši otroci Slovenci. Mi smo za njihovo odgojitev odgovorni državi in Bogu. Po temeljnih državnih postavah smemo spoštovanje narodnosti zahtevati. Ali mestno starešinstvo na to ne gleda; ono popolnoma prezira naše prošnje in naše dobro. Duhovnikov, za katere prosimo, ne dobivamo; učitelji, zoper katere protestujemo, ker nimamo zaupanja do njih, ti nam se dajo; mestni magistrat nima nobenega uradnika, kateri bi dobro znal naš jezik; magistrat nam pošilja skoro samo laške razglase, ukaze itd., katerih mi večidel nič ne umejemo. S tem pa se nam godi velika krivica, ker se zatira materialno in duševno naše blagostanje in spodkopuje naša narodnost.

6. Ako zoper to ali ono tožimo, odgovarja se nam: naj bomo hvaležni za dobroto, katere uživamo od mesta. Kake dobrote pa uživamo od mesta, naj dokaže razen še povedanega še to-le:

7. Mi plačujemo z meščani enake občinske davke.

8. Mi plačujemo zoper vžitninsko postavbo od leta 1859 najmanj 100.000 gld. nepostavne vžitnine na leto, in prosimo naj se dá ukaz finančni gosposki, da to zadevo preišče, krivico odvrne in da se nam povrne krivično iztirjani davek.

9. Mi v okolici nimamo nobenega zavoda za uboge in bolne, medtem, ko jih ima Trst, ter jih vzdržuje z dragim denarjem.

10. Razen nekaterih vaskih šol nima vsa okolica nobene druge šole; samo v naših predmestjih so glavne normalke: ali te so čisto laške, kakor tudi vse srednje šole v Trstu, v katere moramo pošiljati naše otroke, da se nam polasčijo, izneverijo, nas zasramujejo in sramoté.

11. Za povzdigo obrstva, umetnosti, gospodarstva sploh, za razna društva, znanstva, gledišča izdaje se veliko veliko denarja, kar nam, če tudi za vse to plačujemo, prav nič ni koristno, ker je vse to samo za Lahe, ničesar pa ne za nas Slovence.

12. Za povzdigo našega kmetijstva, obrstva in sploh za naš napredek se malo meni mestno starešinstvo:

13. Za mestno svečavo, mestni tlak, kanale, javne vrte, sprehajališča itd. se vsako leto sila veliko potrosi. Kaj imamo mi od vsega tega? Nič.

14. Naših potov, vodnjakov itd., če tudi o teh govori mestni ustav, ali jih celo ni, ali so pa v tako zanemarjenem stanju, da prvemu trgovskemu mestu v Avstriji na delajo časti; resnica je, da jih večidel zoper občinski ustav moramo sami s tlako delati, ako jih hočemo imeti.

15. Vsa okolica nima ni enega krajevarja za občinske potrebe, kar nje napredek strašno ovira. Okoličnih županov volitve se ne razpisujejo, kakor veleva cesarska postava; kdor je magistratu po volji, ta lahko vse žive dni župani; župani so pa sicer tudi le magistratni služabniki; oni imajo samo ime, celo magistratni služabniki jim ukazujejo!

16. Vse prošnje, katere smo že več lét sem ponavljali: naj dá mestno svetovalstvo račun okolici o dohodkih in stroških, ostale so brez uspeha. Mestno svetovalstvo o tem neče nič slišati. Mi zastopniki iz tržaške okolice, kateri imamo vendar pravico račun zahtevati, ne moremo tega zamolčati, in sicer toliko manj, ker dobro poznamo medsebojno denarno stanje mesta in okolice.

Te in enake pritožbe nas silijo, da prosimo visoko c. k. ministerstvo: naj se loči okolica od Trsta v občinskih rečéh, in to toliko bolj:

17. ker smo zbrani zastopniki v postavnem zboru na Občinah podali mestnim zastopnikom pismo miru in sprave v najlepših besedah, katero pismo pa oni s prva še sprejeti niso hoteli, potem pa ga očitno zasmehovali:

18. ker mestni zastopniki naše promemorije, katero so naši izbranci na dan slavne bitve pri Kustoci podali v posvečene roke Njegovega c. k. apostolskega Veličanstva, in katera promemorja, kakor je visocemu c. k. ministerstvu znano, nikakor ne more biti nepravilna, ter jo je sprejel presviti cesar tako blagodušno, — ker te promemorje tržaški deželni zbor celo v posvèt ni hotel vzeti;

19. ker je deželne naše poslance v deželnem zboru laška večina popolnoma ignorirala, brez ozira na naše ustavne in narodne pravice ravnala, ter jih žalila, da so bili prisiljeni izstopiti iz zbora, in

20. ker sta nas mestno svetovalstvo in deželni zbor dolžila vseh roparstev, katere so se godila meseca julija t. l. v Trstu, mi pa smo o tem popolnoma nedolžni:

zato nikakor ne more biti ni Trstu, ni nam, ni državi koristno, da Trst z okolico ostane v eni občini, ker velik nemir bi utegnil iz tega izvirati, prepričani bi mogli seči tako daleč, da bi celo državi bil nevaren.

Prosimo tedaj visoko c. k. ministerstvo: naj blagovoli te razloge preudariti in potrebno zaukazati, da se po postavnem potu izvrši to, kar smo zgoraj prosili.

To prošnjo ponesó okoličani sami na Dunaj

V tržaški okolici dné 22. oktobra 1868.

Poslanci in župani okolice.

(„Primorec.“)

## Dopisi.

**Iz Slovenske Bistrice**, 9. nov. [Izv. dop.] (Naša nova čitalnica) se je véčeraj konstituirala: Volili smo začasni odbor, naročili 8 slovenskih in 6 nemških časnikov, in sklenili vsaki mesec vsaj eno besedo napraviti. Vpisalo se je tudi še nekoliko kmetov iz okolice, in tako se je nadjati, da naša čitalnica bode dosti pripomagal, da se tudi med prostim ljudstvom širi narodna omika in narodna zavest.

Naj bi se podvzivali tudi ostali slovenski trgi in mesta, ki še nimajo takih narodnih zavodov, in jih skoro utemeljili. Gotovo da bi se povsod lahko zdrževali samo da se začnejo.

V mali primorski deželi s 150.000 Slovenci je 16 čitalnic, in na vsem slovenskem Štirnem s 400.000 Slovenci jih je z našo vred le 6. Rodoljubi brežkega mesta, bi li ne hteli si osnovati svoj narodni dom? V Žavei, Mozirji, na Vranskem, v Središči, Ormuži, še celo v laškem trgu, morebiti tudi v Vojniku dale bi se napravili čitalnice. Rodoljubi, na noge! Začetek je res tú pa tam težek, vendar nikjer pretežek. Le pogum, in zmaga bo povsod naša.

**Iz Dunaja**, 6. nov. [Izv. dop.] (Državni zbor 143. seja.) (Konec.) Posl. Greuter nadaljuje, da bi se nikakor ne smelo izjemno stanje vpeljati zaradi uporov zoper ustavo. Nedsledno je, če se hoté cerkvene dogme premeniti, zoper dogme nove ustave agitirati pa se zaznamlja kot veliko izdajalstvo! Mir lahko s silo naredite, pa miru nam ni treba, le pomirjenja. Mi smo v posilnem stanju, in le ena politika je zdaj v Avstriji: „Tiček žri, ali pa umri“. Iz zgodovine se ni vladna stranka ničesa naučila, sicer bi vedela, da narodi pod tlačanjem krepkeji postajajo. Narodne stranke so faktor, s katerim se mora števiti. Kaka svoboda je na Českem? Vsi tabori so se prepovedovali, ker so bili zoper ustavo; „besede“ so se razpustili, ker se je tam izgovarjala „avtonomija“. Govornik potem razklada razmere časopisstva in neštevilne pravde. Kar je časopisom na Dunaji dovoljeno, to ni v Pragi. Na Dunaji je vse dovoljeno in veseli smemo biti, da se v listih že ne govori o nekem gospodu Francu Jožefu“. Te besede Greuterjeve zbudé strašen hrup v zbornici. Greuter vzame svojo besedo nazaj, vprosednik ga kliče „k redu“ in mu naposled vzame besedo, Greuter odide iz zbornice.

Za njim govori grof Dürkheim. Obraca se zoper „narodnjake“ in jim očita podzemeljsko politiko. Vendar pravi, da se milijoni Čehov ne dače dolgo s silo zatirati, in da bi prisiljen pokoj ne bil dober za državo. Zato svetuje naj bi pravdoslovci in državniki iz obeh taborov skušali sporazumljenje in mir skleniti.

Dr. Banhans pravi, da spoznava vladne naredbe na Českem za opravičene. Taji, da bi bilo na Českem med Nemci in Slovani kako razprtje in razklada državopravno opozicijo na Českem, to se ve da po svoje. Da bi bila opozicija samo politična, ne narodna, dokazuje z omenjenjem vodnika te opozicije (Palackega) ki ni katoličan (temuč protestant). On obžaluje, da vlada že ni prej na noge stopila zoper to upornost. Naposled kliče Čehom, naj pridejo, da se pokaže, kdo je miroljuben. — Šindler govori po svoji navadi, Čehe in Slované opravlja z neslanim očitanjem potovanja v Moskvo itd. Njemu kratko odgovarja posl. Svetec, ter pravi, da bi Nemci ravno tako svojo narodnost branili, ko bi nemški jezik v Avstriji ne bil kulturni jezik, kakor jo branijo zdaj drugi; da je že šega postala cele narode sumničiti, in je Šindler podoben policistom; Nemcem, ki nam Moskvo očitajo, pové, da so v Pragi peli prusko himno (klici: ni res!). — Govori še Giskra in poročevalec. Izjemne naredbe v Pragi se pri glasovanju odobre. Zoper odobrenje so glasovali Slovenci, Poljaki in Tirolci.

**V Pragi**, 9. listopada 1868. [Izv. dop.] Veliko smo čuli, kako se ravna po drugih deželah, veliko smo sami skusili, vendar pa stopijo lašje po koncu vsacemu, kdor sliši, kaj se je godilo véčeraj v glavnem našem mestu. Na vse smo se privadili, vse pretrpeli, veliko skusili, slišali smo glasove v državnem zboru, ki so, akoravno „liberalni“, v največem smislu ravnali „neliberalno“, vendar pa še nismo čuli, da bi se bila godila taka krivica osební svobodi kakor 8. t. m. v naši Pragi. Voditeljstvo slavne policije je pokazalo kaj zna. Čujte:

Znano Vam je, da je bila 8. listopada l. 1620 bitka na Beli gori. Znameniti dan v naši zgodovini, od katerega je zginila svoboda českega naroda. Dosihmal smo praznovali ta dan, kakor se mu pristuje. Naša slavna policija je mislila, da tudi letos hočemo javno obhajati znameniti dan. Zato je za dan poprej preskrbela polk vojakov, ki imajo 3 dni čuti za mir na „beli gori“, ki ga gotovo ne bo kalil drugi, nego kakšna divja zver, če se še ktera tam nahaja. Ni dovolj. Tudi Praga mora biti preskrbljena. In to je bila. Celi dan so se sprehajale čete vojakov po pol kompanije z bajoneti na puškah, po ulicah. Pred vsako cerkvijo pa so stale patrole 10—20 mož žandarjev in novih „državnih policistov“, ki imajo nalogo vsacega zapreti, ki ima flor na klobuku, ali pa če je oblečen v črni obleki. In spoznalo se je vse to natanko.

Zjutraj od 7—8 so zajeli trije bataljoni vojakov cerkev na „slovenskem vrhu“ ali na Emavsu, in so vsakega, ki je imel flor na klobuku, zaprli. Dobili so jih katic 30. Pri sv. Jakubu so se godile še čudnejši reči. G. Vaclav Lauka, naseljen meščan in kupčevavec, pošten narodnjak (morda njegova najhujša pregreha) ki žaluje po svoji umrli materi, zapustivši cerkev, hoče razpeti svoj dežobran, ko ga, vsak za eno roko, primeta dva komisarja z besedo: Vi greste z nami! Na vprašanje za kaj, se mu je odgovo-



rilo: ker imate flor na klobuku. Na enkrat ga obstopijo 4 žandarji, in ko se je branil iti z njimi, ker ni vedel zakaj, so mu jeli žugati z puškami (gola resnica vse!) in . . . kmalu mu pridružijo še 7 družih spoštovanih gospodov, in „marš“ z 12 žandarji na policijo. Tam so jih hoteli zapreti, ker ni „nobenega komisarja doma, da bi jih zaslusal“. Še le potem so bili spuščeni tisti, za ktere so prišli sosedje, ki so med tem ali sami videli, ali pa zvedeli kaj se je zgodilo, za nje pričat. — G. Tučan, meščan in mesar, prileten mož, se je komaj sprosil, da so ga spustili. — G. Rypota, meščanski sin, je bil zaprt od 8. ure zjutraj do 6. zvečer. Obsojen je bil koj na policiji na 14 dni, in denes se ima oglasiti, ako če rekurirati ali ne. —

Pri Tinski cerkvi sta prišla dva komisarja dve gospe, ki ste bile v črni obleki. Gospé poprašani, po čem žalujeti, odgovoriti: „Po naši materi“. „Kdo sti?“ „kaj sti?“ „kje stanujeti?“ itd. Ko sti na vse odgovorili, zapovesta komisarja žandarjem, da jih peljejo na policijo, in zgodilo bi se bilo, ko bi jih jok ne bil rešil.

Takih dosti. Veliko ljudi ki žalujejo po svojih, in so zjutraj brezskrbno zapustili svoje stanovanje, mora prenočiti denes med pustim zidovjem policijskega urada. Kakor sem slišal, jih je čez 200. Zdaj pa premislite, je li mogoče „liberalnejše“ živeti kakor pri nas.\*)

## Politični razgled.

„Wien. Ztg.“ razglša cesarsko pismo, vsled kterega so delegacije preložene na 16. den t. m.

Ministraško zbirališče državnega zbora bo po dognani brambovski postavi zopet razpadlo. Der Mohr hat seine Schuldigkeit itd.

10. t. m. se je pričela v državnem zboru posvetovanje o brambovski postavi. Poročevalec večine dr. Gross je rekel, da je poročevanje le zato prezvel, ker je moral, da bo pa z odborovo manjšino glasoval. Poročevalec manjšine dr. Rechbauer je dokazoval, da je oboroženi mir sramota za civilizacijo. Splošna brambovska dolžnost je nož na dve plati brušen, ki je le tedaj državi koristen meč, ako se vrši ta dolžnost na demokratični podlagi. Govornik je spodbijal nadomestivno reservo, dolgo službo, visoko število vojakov in 10letno veljavo postave. Posvetovanje še ni končano.

V predlogih, ki so namenjeni delegacijam, se je povsod spremeniло ime državni minister v ukupni minister. Tako od dne do dne zginuje, kar bi le količkaj imelo opominjati na nekdanjo celokupno državo. Naša država se bo imenovala „avstrijsko-ogerska država“.

Dr. Giskra se je neki namenil na pot po vsej Cislajtaniiji, da se prepriča, kako novi uradniki svoje dolžnosti spolnujejo.

Pravijo, da postane sedanjí predsednik gosposke zbornice knez Colloredo predsednik ministerskega svetovladstva.

Vlada je neki gotova, da se jej potrdi brambovska postava, ker bodo razen mioistraškega shodišča za nje glasovali tudi Poljaki, Tirolei in Slovenci. Poljaki hočejo neki v tem dokazati, da so kos svoje deželne potrebe prezreti, kedar to tirjajo državne koristi. Kaj bodo doma rekli k temu dokazovanju, za to se niso vajeni brijati poljski Poljaki. Poznamo še eno bazo takih ljudskih zastopnikov.

Bela gora pri Praga ni imela zgodovinski dan belogorske bitke nobenih obiskovalcev, nego vojake. Tudi Praga je bila popolnoma mirna.

Iz Brna se brzjojavlja: General knez Windischgrätz je šel na Dunaj, da bo v imenu stanovnega plemstva protestoval proti upeljavi splošne vojaške dolžnosti.

Karlovški patrijarh je dobil od vlade dovoljenje, da sme sklicati srbski nacionalni kongres, kateri naj bi vravnal cerkvene zadeve s Romunci, ki so tudi že izvolili svoje zaupne može. Kongres bi se smel sniti do novega leta.

Poljski časniki so zelo nezadovoljni s dosedanjim vedenjem svojih državnih poslancev. Posebno jim očitajo, da so pri svetovanji o izjemnem stanju veliko premlačno zastopali prave koristi ustavne svobode in da so le zarad lepšega nektore zinili. „Dz.“ pravi, da jim je zopet nekaj pod roko obljubilo, in da so se zopet vsedli na limance, na kterih so bili že dvakrat obsedeli.

Lvovski „Czas“ zopet govori o federaciji, ktera mu je edina rešilna ideja za Avstrijo, avtonomija pa potrební prehod k federaciji; zatorej je treba poganjati se za najholj obširno avtonomije.

Reško vprašanje je toliko, kakor rešeno. V ogerskem drž. zboru se je namreč bral kraljev reskript, ki pravi, da je Reka samostalno, k Ogerski spadajoče oblastje; deputaciji naj te torej o tej stvari prijateljsko pogoditi. Med tem pa nič ne ovira, da bi ne obveljala ogersko-hrvaška nagodba, ki naj se brez odlaganja v potrjenje predloži.

Levičnjaki ogerskega zbora hočejo svoje mandate kot delegati položiti.

Iz Londona se brzjojavlja: Disraeli je rekel, da vlada nikjer ne vidi niti resničnega niti izmišljenega razloga za vojsko; vse vlade so mirnih misli. Modro posredovanje bo tudi razmerje med Francijo in Prusijo spravilo na dobro pot.

Iz Palerme se čuje o prizadetjih zopet se ločiti od Italije. Policija je zasačila skriven odbor in pri njem oklic, ki ima napis: Živila siciljska avtonomija. Mnogo so jih v zapor deli.

Iz Peterburga naznanja telegraf: Časopis „Invalid“ bo nehal. Carjev ukaz je zapovedal, da ima izhajati od 1. januarja počenski vladen list „Moniteur“, ki bo edini organ vseh ministerstev.

Pariski „Moniteur“ razglša cesarski dekret, po kterem bo imela stolica za slovanske jezike in literaturo na College de France naslov: stolica jezikov in literatur slovanskega izvora.

\*) Konec je tudi za nas — molčanje. Vredn.

Špansko ministerstvo pridno imenuje više uradnike.

General Prim, generalni kapitan vse španske vojske, je razposlal okrožnico do posameznih vojnih oddelkov, v kateri jo opominja, da armada nima nobene druge moralčne ali materijalne moči, nego ono, ktero zajema iz enacega mišljenja in delanja, kar se kaže po disciplini, da pa so samovoljna razodevanja in dela posameznih škodljiva, ker mogočno roko armadino izročajo stranskiemu podpihovanju. Torej se ne smejo vojaki, ni posamezno ni združeni vdeleževati nobene manj ali bolj javne zveze ali društva, ktero bi imelo namen izrekati kako politično misel ali kak političen namen. — G. general je hitro pozabil, da ga je za to kar je, naredila ravno ista armada, kateri je zdaj jezike in roke zvezal.

Iz Rima se poroča, da se bo tam vlada in uprava reformirala. Večidel uprave ima priti neduhovnikom v roke; duhovnim bi imelo ostati le ministerstvo prosvete.

## Razne stvari.

\* (Tolsta Martinova goska.) Dr. Giskra je bil v svojem zadnjem govoru povabil poslance, naj se iz spisov prepričajo, da se na Českem ni bilo več izogniti izjemnemu stanju. Kakor zdaj poroča „W. Tgbl.“ je šlo nekoliko poslancev gledat te spise in so iz njih razvideli, „da so bile agitacije in konspiracije že tako daleč prišle, da so bili že ustanovili začasno vlado.“ To se pravi že naglavne grehe delati na račun lahkovernosti svojih bralcev. Da bi se bilo kaj enacega zgodilo, vedeli bi že tudi imena, kazni itd., onih „začasníkarjev“.

\* (Nov slov. abecednik.) V zalogi šolskih knjig na Dunaji je prišel na svetlo nov slovenski abecednik za I. razred čisto slovenskih ljudskih šol. Z ukazom ministerstva prosvete 4. okt. t. l. se je zaukazalo, da se ima ta nova knjiga vpeljati na Koroškem, Kranjskem, Štírskem in Primorskem. Nismo sicer še videli tega Miklavževega darila, vendar ga priporočamo vsem, ki opravljajo javne službe, pa dozdej še slovenski brati ne znajo. S časom izdá visoko ministerstvo morebiti že še slovenski pravopis za prvence vsake baže.

\* (Župani iz tržaške okolice) so pretekle dni dobili svarilen ukaz od mestnega magistrata, naj se ne zbirajo. (Kader so se zbrali, zbrali so se postavno.) Ker je bil ta ukaz v laškem jeziku, poslali so ga magistratu nazaj s pristavkom: naj se piše v slovenskem jeziku, kakor zahteva §. 19 temeljnih postav.

\* (Poročilo brambovskega odbora) nam pripoveduje o številu vojakov, s kterimi denešnje evropske države varujejo „mir“ v malem in večem. Avstrija hoče po tirjatvi vlade povzdigniti svojo vojaško moč na blizo 1,053.000 mož, res število, ktero imenuje ministerska odborova večina sama „wahrhaft exorbitant“ (resnično kričeče), in ki bo gotovo zadostovalo po najnovejših izjemnih postavah po svoje „rešiti“ ne le česko, ampak če pojde dalje tako, še marsiktero drugo vprašanje. Od teh mož pride jih 800.000 na skupno armado, 53.000 na vojaško granico, 200.000 na deželno brambo obeh deželnih polovic. — Severno-nemška zvezna armada šteje vsega vkup 1,028,946 mož, in sicer 843.394 stoječe vojske in 185.552 deželne brambe; južna Nemčija vsega vkup 200.171; torej vsa Nemčija v zvezi 1,229.117 mož; Francija vsega vkup 1,350.000; Rusija 1,467.000; Italija 480.461 mož. Res v tem moramo biti z odborom ene misli, sedanje politične evropske razmere so največega obžalovanja vredne.

\* (Tajnik kardinala nadškofa) v Pragi je zarad pridige o civilnem zakonu obsojen na 14 dni sedeža.

\* (Beseđa mariborske čitalnice) v nedeljo 8. t. m. zarad slabega vremena ni zbrala toliko čitalničnih udov, kolikor bi se jih bilo smelo pričakovati, posebno zato, ker že dolgo nismo imeli nobene društvene zabave. Gosp. prof. Šuman je bral obširen govor, v kterem je spodbijal trdilo: Svoboda je nad ali pred narodnostjo. Po govoru je bil ples. Pri besedi smo pogrešali pevcev!

\* (Sodba proti vdeležnikom uboja kneza Mihajla) se je 10. t. m. v Belemgradu razglasilo ob 4. uri popoldne. Dr. Stojanović, Rakičič in Kuzmanović so zarad pomanjkanja dokazov rešeni tožbe, a postavljeni so 5 let pod policijsko nadzorníštvo, Majstorović je obsojen na smrt, Antonović, Stravković in Perić na 5letni zapor. Majstorović bo o svojem času ustreljen.

\* (Giskra locutus est). V seji državnega zbora, v kateri se je govorilo o izjemnem stanju na Českem je izrekel dr. Giskra besedo, vredno „ustavnega“ ministra. „Na podlagi českih taborov in onih taborov, ktere so jeli v neki drugi deželi snovati, nikdar se ne bo prišlo do zaželjenega cilja“. Jamais! Nikdar! To besedo je izrekel g. minister že dunajskim delavcem, ko so tirjali naj se volilno okrožje razširi. Izrekel jo je še nekdo, ki ni ustaven minister, kar dokazuje ta beseda: Jamais! Kot odgovor na ljudske tirjatve ni poseben pridevek ustavnega, ali meščanskega ali liberalnega ministra. Nikdar! Naj je potem že mislil, na ktero deželo je hotel, beseda ni liberalna, nikdar!

\* (II. občni zbor društva v brambo narodnih pravic) je zbral kakih 50 udov. G. dr. Bleiweis sen. sprejema predsedništvo in povdarja slogo kot tisti baldakin, pod kterim naj se zbirajo in napredujejo branitelji našega naroda. Iz tajnikovega poročila izvemo, da šteje zdaj društvo 510 udov. Po dolgem razgovorjanji k sreči obvelja nasvet, naj se društvo imenuje „Slovenija“. Nekteri so mu hoteli dati ime „Ilirija“.

## Dunajska borza od 11. novembra.

|                                                |                                |
|------------------------------------------------|--------------------------------|
| 5% metalike 58 fl. 20 kr.                      | Kreditne akcije 221 fl. 80 kr. |
| 5% metalike z obresti v maji in nov. 59 fl. 25 | London 117 fl. — kr.           |
| 5% narod. posojilo 63 fl. 30 kr.               | Srebro 115 fl. — kr.           |
| 1860 drž. posojilo 87 fl. 80 kr.               | Cekini 5 fl. 53 kr.            |
| Akcije narod. banke 918 fl. — kr.              |                                |